

Monimuotoiset perheet -verkosto

Lausunto hallituksen esityksestä HE 91/2014 vp eduskunnalle isyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Monimuotoiset perheet -verkosto on kymmenen suomalaisen perhejärjestön muodostama verkosto. Verkosto lausuu hallituksen esityksestä isyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi seuraavaa:

Verkosto kiittää esitystä siitä, että se on tarttunut moniin isyyslainsäädännön epäkohtiin. Tärkeitä ja hyviä uudistuksia ovat etenkin seuraavat:

- 1) Mahdollisuus selvittää isyys avoparien riidattomissa tilanteissa jo ennen lapsen syntymää, neuvolakäyntien yhteydessä.
- 2) Mahdollisuus vahvistaa lapsen isyys rajatuissa tapauksissa myös lapsen kuoleman jälkeen ja tähän liittyen mahdollisuus vahvistaa kuolleelle lapselle isän sukunimi, jos perhe niin toivoo.
- 3) Mahdollisuus vahvistaa lapsen isyys rajatuissa tapauksissa yksinkertaisemmalla menettelyllä myös isän kuoleman jälkeen.

Juridisen vanhemmuuden rajaaminen

Monimuotoiset perheet -verkoston järjestöjen ja niiden edustamien perheiden näkökulmasta esityksen keskeisin puute on se, että se **edelleen rajaa juridisen vanhemmuuden vain kahdelle vanhemmalle kerrallaan**. Sekä sateenkaariperheissä, uusperheissä että sijaisperheissä on tilanteita, joissa olisi lapsen edun mukaista, ettei juridisten vanhempien määrää olisi laissa rajoitettu kahteen. Tällainen rajaus ei ole perusteltu tilanteessa, jossa lapsen arkeen osallistuu enemmän kuin kaksi vanhempaa, ja näiden osapuolten yhteinen tahto on vahvistaa kaikki tosiasialliset vanhemmat lapsen juridisiksi vanhemmiksi. Lapsi voisi myös näissä tilanteissa tavata, saada elatusta ja periä kaikki tosiasialliset vanhempansa. Kolmannen vanhemman vahvistamisen mahdollisuus olisi perusteltu myös tilanteessa, jossa lapsella on avioliiton nojalla vahvistettu isä, mutta myös avioliiton ulkopuolisen biologisen isän isyys haluttaisiin vahvistaa ilman että sen tarvitsisi kumota aviomiehen isyyttä.

Isyyden selvittämisen vastustaminen

Monimuotoiset perheet -verkosto toteaa, että työryhmän ehdotus poistaa kokonaan äidin oikeus vastustaa isyyden selvittämistä on liian jyrkkä ratkaisu. Tämä saattaa poikkeustilanteissa vaarantaa äidin ja lapsen turvallisuuden ja edun toteutumisen. Lakiin olisi kirjattava lastenvalvojalle mahdollisuus keskeyttää isyyden selvittäminen paitsi lapsen edun niin vaatiessa, myös äidin turvallisuuden tai terveyden niin vaatiessa. On huomiota herättävää, että

hallituksen esityksen osiossa, jossa tämän rajauksen sukupuolivaikutuksia pohditaan, ei lainkaan oteta kantaa siihen, kuinka tämä rajaus mahdollisesti vaikuttaa äitien tilanteeseen.

Isyyden vahvistaminen kohtuun kuolleen lapsen osalta tai kun isä on kuollut

Verkosto katsoo, että lapsen kuolemaan liittyvät lakimuutokset ovat tarpeellisia, mutta niitä on laajennettava. Lakimuutoksen tulee koskea myös niitä tilanteita, joissa lapsi on kuollut kohtuun ja isyyttä ei jostain syystä ole raskauden aikana vielä tunnustettu tai vahvistettu. Isyyslakiin ehdotetut muutokset isyyden tunnustamisen mahdollisuudesta jo raskausaikana neuvolassa mahdollistaa osittain kohtukuoleman kokeneiden isien isyyden tunnistamisen, mikäli se tehdään raskauden alkuvaiheessa tai ennen mahdollista lapsen kohtukuolemaa. Lakiin tarvitaan kuitenkin erillinen maininta isyyden tunnustamisen mahdollisuudesta myös kohtukuolemien osalta. Perustelut kohtukuolemaan liittyvän lauselman lisäämiseksi ovat samat kuin pian syntymän jälkeen kuolleen lapsen osalta on jo lakiesityksessä mainittu. Isyyden tunnustaminen on inhimillisesti tärkeää myös kohtukuoleman tapahduttua.

Oikeudenomistajien mahdollisuutta pitkittää ja hankaloittaa isyyden vahvistamisprosessia selvissä tapauksissa isän kuoleman jälkeen ei voi pitää lapsen edun mukaisena. Jos oikeusgeneettisillä tutkimuksilla voidaan kiistatta osoittaa kuolleen miehen olevan lapsen isä, isyys on voitava vahvistaa ilman oikeudenkäyntiä myös ilman oikeudenomistajien suostumusta.

Äitiyden sääntely

Monimuotoiset perheet -verkosto on pettynyt siihen, että äitiyden määrittämisen sääntely päätettiin irrottaa isyyslain uudistuksesta. Tämä tuottaa turhaan monimutkaista ja irrallista sääntelyä ja luo tarpeen yhdistää isyyslaki ja äitiyttä sääntelevä laki lähitulevaisuudessa yhdeksi vanhemmuuslaiksi. **Verkosto vaatii, että myös äitiyttä sääntelevä laki tuodaan eduskuntaan vielä tällä hallituskaudella**, sillä tällä hetkellä esimerkiksi sateenkaariperheisiin syntyvien lasten tilanne on epätasa-arvoinen muihin lapsiin verrattuna.

Transihmisten osalta verkosto kiittää hallituksen esitystä siitä, että isyyden tunnustaminen on mahdollista myös tilanteessa, jossa biologinen isä on korjannut sukupuolensa naiseksi. Tällöin tunnustettava vanhemmuus olisi kuitenkin kirjattava väestörekisteriin äitiydeksi, ei isyydeksi. Naispuolisen vanhemman kirjaaminen rekisteriin isäksi ei vastaa todellisuutta.

Monimuotoiset perheet -verkoston näkemys on, että kaikilla Suomessa syntyvillä lapsilla tulisi olla lähtökohtaisesti tilanne, jossa **lapsen juridiset perhesuhteet olisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa turvattu ja selvitetty**. Tämä on kiistatta lapsen edun mukaista etenkin tilanteissa, joissa juridisista suhteista ei ole kiistaa vaan kaikki osapuolet ovat asiassa

samanmielisiä. Juridisen vanhemmuuden vahvistamisen tielle ei tule tuoda ylimääräisiä esteitä, kuten esimerkiksi sateenkaariperheiden kohdalla sisäisen adoption prosessi nyt on. Tällaiset prosessit kuluttavat turhaan sekä viranomaisten että vanhempien resursseja ja tekevät lapsen ensimmäisistä elinkuukausista juridisesti turvattomia.

Lisätietoja:

Anna Moring
Projektipäällikkö
Monimuotoiset perheet -verkosto
Kaikkien perheiden Suomi -hanke
anna.moring@monimuotoisetperheet.fi
050 375 0832

Monimuotoiset perheet -verkosto on kymmenen suomalaisen perhejärjestön yhteistyöverkosto, johon kuuluvat Adoptioperheet ry, KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry, Lapsettomien yhdistys Simpukka ry, Monikulttuuriyhdistys Familia Club ry, Perhehoitoliitto ry, Sateenkaariperheet ry, Suomen Monikkoperheet ry, Suomen Nuoret Lesket ry, Suomen Uusperheiden Liitto ry ja Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry.

Verkosto koordinoi Kaikkien perheiden Suomi -hanketta, jonka tehtävänä on kerätä ja levittää tietoa monimuotoisten perheiden erityistilanteista.